

v Kessenichu (dnes součást Bonnu) v letech 1899–1900. Vytvořil návrhy na výzdobu **Gnadenkapelle** (kaple Panny Marie Bolestné s milostnou soškou Piety, dřevorezbu z poloviny 15. stol.) v Beuronu, kterou také v letech 1901–1902 realizoval s pomocí P. Willibrorda Verkadeho. Pro obnovený klášter sv. Ondřeje v Bruggách, založený z belgického opatství Maredsous z Beuronské kongregace, namaloval roku 1903 barevné skici pro kaple, kapitulní sál a refektář, které i částečně sám provedl. Podle svého návrhu vymaloval v letech 1906–1907 pro benediktinky kostel kláštera Mariendonk v Grefrathu u Kempenu v Dolním Porýní, roku 1912 navrhl výzdobu pro kapli sv. Františka na Sionu v Jeruzalémě. V rozmezí let 1915–1920 se věnoval ve velkém rozsahu výzdobě kostela a kláštera benediktinek v Enderichu (dnes součást Bonnu), o dva roky později malbám v kostele benediktinek Beuronské kongregace kláštera Svatého kříže v Herstelle nad Vezerou. Mnoho z jeho monumentálních děl zaniklo nejen z válečných důvodů, ale i kvůli měnícím se náhledům na beuronské umění v průběhu 2. poloviny 20. století. Podle jeho dokonalých návrhů bylo vytvořeno mnoho precióz, parament, osvětlovacích těles aj. Život P. Paula Krebse se uzavřel 15. března 1935 v Beuronu.

Na výstavu v Limburgu an der Lahn převážně zapůjčil exponáty **klášter benediktinek St. Hildegard** v Eibingenu, který je dnes součástí Rudesheimu na středním toku Rýna v Hesensku (obr. 3). Opatství je už opakovanou fundací vztahující se v této oblasti ke **sv. Hildegardě z Bingenu** (* 1098

Obr. 3. Opatství St. Hildegard v Eibingenu od východu (foto P. Ochsenfeld, 2015).

Obr. 4. Opatství St. Hildegard v Eibingenu od jihozápadu (foto Sr. K. Antons, 2016).

Bermersheim bei Alzey⁵ – † 17. 9. 1179 Rupertsberg). První založila po roce 1147 na Rupertsbergu sama věhlasná mystička, kazatelka, básnička, skladatelka, poradkyně významných osobností a léčitelka, jejíž spisy jsou stále vydávány, jejíž písně ustavičně lákají pěvecké soubory z celé Evropy a která byla 7. října 2012 prohlášena papežem Benediktem XVI. za církevní učitelku. Vybrala si na skále u osady Bingen v dnešní spolkové zemi Porýní-Falc, kde se do Rýna vlévá řeka Nahe, místo zvané Rupertsberg, podle světce, který zde byl pochován (RATH 2004, 13–16; sine 2017a online; sine (1) online). Protože čelila kritice, že jsou do stále narůstající komunity přijímány jen členky šlechtických rodin, založila kolem roku 1165 v prázdném augustiniánském klášteře dceřinou komunitu v Eibingenu na protějším břehu Rýna, kam mohly vstupovat všechny dívky. Po složitých dějinných zvratech, kdy benediktinky na čas vystřídaly augustiniánky, prchající před reformací, se roku 1603 zasloužila abatyše kláštera Rupertsbergu Cunigundis von Dehrn o navrácení kláštera benediktinkám a od té doby nosily abatyše titul z Rupertsbergu a Eibingenu.

Klášter Rupertsberg byl zničen švédským vojskem za třicetileté války roku 1632. Po dvou pokusech usadit se v Kolíně nad Rýnem nebo v Mohuči zakotvily jeho mnišky v roce 1641 v Eibingen. Kromě ostatků sv. Hildegardy zachránily relikviářový poklad kláštera a spolu s dalšími knihami i rukopisy zakladatelčiných děl.⁶ Obnova a částečná novostavba kláštera byla realizována v letech 1681–1684, další přestavba mezi roky 1736–1752. Za sekularizace, která proběhla

5 Nebo Bermersheim vor der Höhe, místo, kde byla pokřtěna. Další eventualitou je Niederhosenbach. Na obou místech měla rodina svá sídla. Přesné datum narození není známo.

6 *Rupertsberger Riesenkodex* je uložen v Hochschul- und Landesbibliothek RheinMain ve Wiesbadenu, kde bylo též uloženo Hildegardino nejvýznamnější iluminované dílo *Scivias Domini*. Během let 1927–1933 byl rukopis zapůjčen do opatství St. Hildegard, kde benediktinky pořídily faksimile na pergamentu (Faksimile mit Originalstatus), což bylo velmi prozřivé, protože originál byl zničen za války v Drážďanech (sdělení Sr. Klary Antons OSB, 27. 4. 2017).

Obr. 5. Praha 5-Smíchov, klášter sv. Gabriela. Archanděl Michael posílá sv. Hildegardu založit nový klášter do Eibingenu v Porýní. Nástěnná malba v kostele Zvěstování Panně Marii, jižní stěna lodi, návrh P. Desiderius Lenz, provedení Beuronská umělecká škola, mezi 1895–1897 (foto A. Holasová, 2017).

v některých německých územích, byl klášter roku 1802 zrušen a v roce 1817 z velké části zbořen. Ostatky světky zůstaly v kostele, který se stal farním a byl zasvěcen sv. Hildegardě. Přibližně za sto let, v roce 1904, byl založen nový klášter mezi vinicemi nad Eibingenem (obr. 4) jako dceřiný z pražského opatství sv. Gabriela,⁷ které bylo první ženskou komunitou Beuronské kongregace.⁸ Zakladatel kláštera, kníže **Karel Jindřich Arnošt František Löwenstein-Wertheim-Rosenberg** (*21. 5. 1834 Bor u Tachova, dříve Haid – †8. 11. 1921 Kolín nad Rýnem), počítal původně s tím, že starší z jeho dvou dcer, které se staly benedikťinkami v opatství St. Cécile v Solesmes ve francouzském regionu Pays de la Loire, Maria Anna (*1861 Kleinheubach am Main – †1896 Solesmes), řeholním jménem Bénédictte, bude stát v čele nové komunity, která přijde z kláštera ve Fuldě. Pro vleklou se neshodu s odlišnými konstitucemi obou klášterních společenství a po náhlé smrti budoucí představené, bylo za pomoci arcipata Placida Woltera z Beuronu rozhodnuto, že první řeholnice přijdou z Prahy (obr. 5) a budou spadat pod Beuronskou kongregaci (WAGNER-HÖHER 2008, 257–270). Tím se sice vyřešila otázka konstitucí, ale koupený stavební pozemek v Eibingenem nebyl dostatečně velký a knížeti Löwensteinovi docházely finanční prostředky na samotnou stavbu. Ale i tuto překážku se podařilo v průběhu doby zdolat, takže mohl být dne 2. července 1900 položen základní kámen ke stavbě. Za čtyři roky nato, dne 17. září 1904, na svátek sv. Hildegardy, byla zakládající skupina řeholnic ze Sv. Gabriela uvedena do nového domova. Jednalo se o 15 řeholnic,⁹ v jejichž čele stála převorka Regintrudis Sauter (FORSTNER 1963, 117; gge 2016 online). O tři roky později se stavebník, poté co znovu ovdověl, rozhodl vstoupit

7 **Klášter sv. Gabriela** benedikťinek Beuronské kongregace s kostelem Zvěstování Panně Marii v Praze na Smíchově založila těžce nemocná hraběnka Gabrielle Swéerts-Sporcková (1847–1884) se svými pomocnicemi. Nedožila se ani položení základního kamene dne 16. října 1888. Kostel se čtyřkřídlovou budovou kolem rajskeho dvora byl postaven v letech 1888–1891, projekt vypracovali dva řádoví belgičtí architekti a kněží, Hildebrand de Hemptinne a Ghislain Béthune. Přístavby dvou křídel kolem druhého dvora vznikly v letech 1908–1910 podle plánů smíchovského stavitele a bývalého starosty Aloise Elhenického, poslední křídlo bylo postaveno patrně do roku 1914. Protože početná komunita benedikťinek byla v převážné většině německy mluvící, nebyl jejich další pobyt v nové Československé republice příliš žádoucí. Řeholnice se rozhodly přesídlit do Štýrska na hrad Bertholdstein. Sotva dostavěný pražský klášter prodaly v roce 1919 ministerstvu pošt a telegrafů a zřídily věčné břemeno, aby byl kostel navždy používán k bohoslužebným účelům, což se skutečně do současné doby děje. Naproti tomu dnešní majitel, nástupnická organizace Česká pošta, se na konci roku 2014 rozhodl klášterní areál jako nepotřebný prodat. Klášter je vyklizen a zatím dvě prodejní aukce v letech 2016 a 2017 byly neúspěšné. Věčné břemeno bylo z katastru nemovitostí v 60. letech 20. století neznámým světočně vyjmutu a církev v současnosti usiluje o jeho nové vložení.

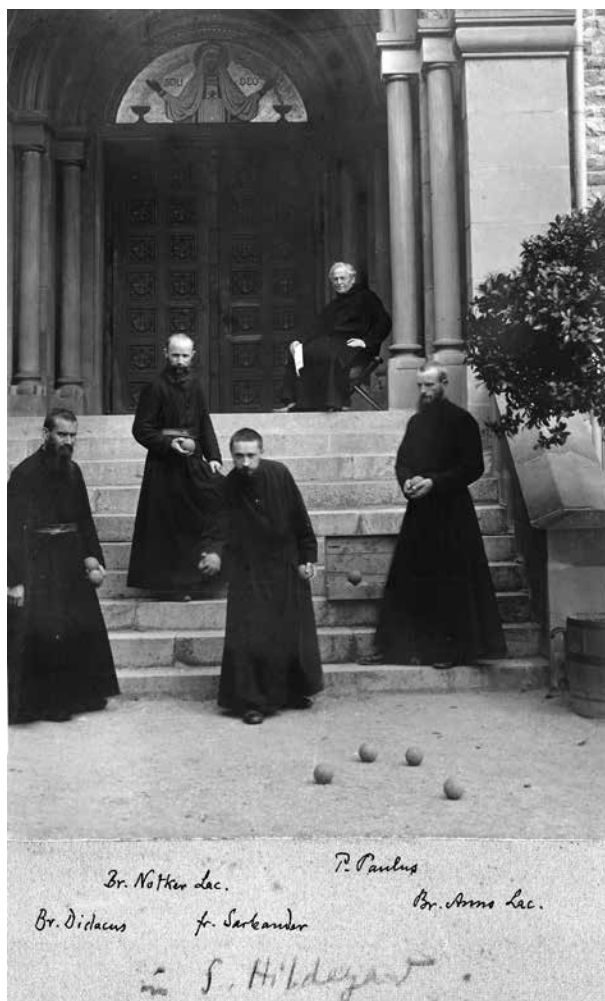
8 Kromě eibingenského společenství se v roce 1924 svatogabrielské benedikťinky, tentokrát už ze štýrského Bertholdsteinu, zasloužily ještě o osazení kláštera sv. Erentraudy v Kellenriedu v Ravensburgu (SENGER 1997, 43). Úsilí břevnovského arcipata Anastáze Opaska o získání několika řeholnic pro zpětnou obnovu nové komunity benedikťinek v Praze po sametové revoluci v 90. letech 20. stol. se nezdařilo.

9 Jednalo se o devět chórových a šest laických sester, mezi nimiž byla jedna novicka a jedna sestra pro obsluhu fortny, odlišená jiným, civilnějším oděvem, aby mohla v případě potřeby vyřídit nějakou záležitost i mimo klášter (sdělení

Obr. 6. P. Paulus Krebs a jeho tým při hře pétanque v klášteře St. Hildegard © Beuron, Erzabtei St. Martin, Kunstarchiv, sign. F 58, neznámý fotograf, 1912).

do dominikánského řádu v nizozemském městě Venio, kde pak působil jako P. Raymundus Maria. Krátce před svou smrtí byl povolán do Kolína nad Rýnem.

Regintrudis Sauter OSB (* 11. 5. 1865 Messkirch v Bádensku-Württembersku – † 7. 9. 1957 Rüdeshheim-Eibingen), křestním jménem Josephine, byla neteří prvního novice bratří Wolterů ještě

před založením klášteře v Beuronu, Benedikta Sautera (* 24. 8. 1835 Langenenslingen v Bádensku-Württembersku – † 7. 6. 1908 Praha), který působil v letech 1885–1908 jako opat Emauzského klášteře v Praze (ANTONS 2016, 10). Narodila se v rodině stavebního inspektora jako čtrnáctá ze šestnácti dětí. Otec byl v té době zaměstnán v klášteře v Beuronu na úpravě budov opuštěných za sekularizace augustiniány kanovníky, aby se nová komunita benediktinů mohla 10. února 1863 nastěhovat. Vzdělání, které Josephine získala v Institutu anglických panen v bavorském Günzburgu, bylo jistě velmi kvalitní. V srpnu 1883 vstoupila do starobylého opatství benediktinek na Nonnbergu v Salcburku, odkud však kvůli zdravotním potížím vystoupila, ale záhy po uzdravení byla přijata nazpět. Slavné sliby složila v roce 1887. Už za dva roky nato byla vybrána do zakládající kolonie pro klášter sv. Gabriela v Praze. Zde zastávala v 90. letech 19. století mj. funkci varhanice, v roce 1899 nahradila Patres z Emauzského klášteře jako učitelka latiny pro řeholnice, o rok později se stala novicmistryní. Roku 1904 ji opět čekalo stěhování, ten-

tokrát už jako převorku v čele zakládající skupiny pro klášter St. Hildegard. Její slavnostní abatyšská benedikce, které předsedal limburský biskup Dominikus Willi OCist místo náhle onemocnělého arciojata Placida Woltera¹⁰ z Beuronu (EIDEN 2008, 181–184), proběhla den po posvěcení opatského kostela – 8. září roku 1908. Za vlády nacistů musely řeholnice v letech 1941–1945 opustit svůj klášter, který byl proměněn v lazaret. Po obnovení řeholního života stála abatyše Regintrudis v čele velmi početné komunity ještě deset let, poté rezignovala na svou funkci. Zemřela 7. září 1957. Za jejího řízení se stal klášter důležitým kulturním centrem v Porýní.

Zprvu skicoval plány novostavby klášteře sv. Hildegardy sám zakladatel beuronského umění a Beuronské umělecké školy **P. Desiderius Lenz** (* 12. 3. 1832 Heigerloch – † 31. 1. 1928 Beuron). Br. Clemens Kleiner z Beuronu (* 1. 4. 1850 – † 4. 2. 1939), jenž mj. spolupracoval též při výstavbě pražského klášteře sv. Gabriela, podle nich vypracoval projekt. Nakonec se však stá- vělo podle plánů architekta historizujících sakrálních objektů P. Ludgera Rincklakeho (* 9. 6. 1851 Münster – † září 1927 Maria Laach) z klášteře Beuronské kongregace v Maria Laach, který zvolil neorománský sloh. Dispozice vycházela ze staveb pro ženské komunity, které se už v Beuronské kongregaci osvědčily – pražského klášteře sv. Gabriela a belgického klášteře Maredret¹¹ – kde

Sr. Klary Antons 27. 4. 2017). V listopadu 1904 byla ještě poslána ze Sv. Gabriela do Porýní převorčina rodná sestra Caecilia Sauter jako varhanice (WAGNER-HÖHER 2008, 269).

¹⁰ Arciopat Placidus Wolter zemřel za pět dní poté – 13. září 1908.

¹¹ Založen roku 1893 v obci Anhée poblíž mužského klášteře Maredsous v obci Denée (založeného roku 1872); v roce 1920 oba kláštery vystoupily z Beuronské kongregace.